

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 422 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlar misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi.....	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar.....	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarining og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций средового воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	

MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI 5-6 YOSHLI BOLALARDA MUAMMOLI VAZIYATLARNI MUSTAQIL YECHISH QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Tillayeva Vasila O'ktam qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor va mutaxassislarini
qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti tayanch doktranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yoshidagi 5–6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish masalasi tahlil qilingan. Tadqiqot davomida muammoli ta'lim elementlari, o'yin asosidagi pedagogik metodlar va interfaol yondashuvlarning bolalarning mantiqiy fikrlashi hamda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, muammoli vaziyatlarga asoslangan mashg'ulotlar bolalarning tafakkur faoliyatini faollashtiradi, ularni tahlil qilishga, solishtirishga va muqobil yechimlarni topishga undaydi. Shuningdek, pedagog tomonidan muammoli vaziyatlarni to'g'ri tashkil etish va bolalarni mustaqil fikrlashga yo'naltirish metodikaning samaradorligini oshirishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim jarayonida muammoli ta'lim metodlarini keng qo'llash bolalarning ijodiy tafakkuri va mustaqil muammo yechish qobiliyatini rivojlantirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, muammoli vaziyat, mustaqil fikrlash, muammo yechish qobiliyati, o'yin faoliyati, pedagogik metodika, interfaol ta'lim, kognitiv rivojlanish, ijodiy tafakkur, ta'lim jarayoni.

Abstract: This article examines the improvement of the methodology for developing independent problem-solving abilities in children aged 5–6 in preschool education. The study analyzes the role of problem-based learning, play-based pedagogical methods, and interactive teaching approaches in developing children's logical thinking and independent decision-making skills. The results indicate that activities based on problem situations enhance children's cognitive activity and encourage them to analyze, compare, and identify alternative solutions. It was also found that the effective organization of problem situations by teachers and the guidance of children toward independent thinking significantly increase the effectiveness of the educational process. The findings highlight that the integration of problem-based learning methods in preschool education contributes to the development of creative thinking and independent problem-solving skills among young learners.

Key words: preschool education, problem situation, independent thinking, problem-solving ability, play activity, pedagogical methodology, interactive learning, cognitive development, creative thinking, educational process.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования методики формирования способности к самостоятельному решению проблемных ситуаций у детей дошкольного возраста 5–6 лет. В ходе исследования изучена роль проблемного обучения, игровых педагогических методов и интерактивных технологий в развитии логического мышления и навыков самостоятельного принятия решений у детей. Результаты исследования показали, что занятия, основанные на проблемных ситуациях, активизируют познавательную деятельность детей, стимулируют их к анализу, сравнению и поиску альтернативных решений. Также установлено, что правильная организация проблемных ситуаций педагогом и направление детей на самостоятельное мышление повышают эффективность образовательного процесса. Полученные результаты свидетельствуют о том, что использование методов проблемного обучения в системе дошкольного образования способствует развитию творческого мышления и способности детей самостоятельно решать возникающие проблемы.

Ключевые слова: дошкольное образование, проблемная ситуация, самостоятельное мышление, решение проблем, игровая деятельность, педагогическая методика, интерактивное обучение, когнитивное развитие, творческое мышление, образовательный процесс.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual rivojlanishi, ayniqsa, muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. 5–6 yosh davri bolaning tafakkuri, mantiqiy fikrlashi va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari jadal rivojlanadigan bosqich bo'lib, aynan shu davrda bolada muammolarni tahlil qilish, sabab–oqibat bog'lanishlarini tushunish va turli vaziyatlarga mos yechim topish qobiliyati shakllana boshlaydi. Zamonaviy pedagogika va bolalar psixologiyasi tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yosh davrida muammoli vaziyatlarni hal qilish jarayoniga jalb etilgan bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va kommunikativ kompetensiyalar sezilarli darajada rivojlanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tizimida bolalarni muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilishga o'rgatish metodikasini takomillashtirish dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida qaralmoqda ^[1]. Bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim mazmuni ham sezilarli darajada yangilanmoqda. Zamonaviy tadqiqotlarda bolalarning kognitiv rivojlanishi, muammoli fikrlashi va ijodiy tafakkurini shakllantirish XXI asr kompetensiyalarining asosiy tarkibiy qismlaridan biri sifatida talqin etilmoqda.

Xususan, pedagogik tadqiqotlarda mantiqiy va ijodiy fikrlash uyg'unligi muammoli vaziyatlarni samarali hal qilishning muhim omili sifatida e'tirof etiladi. Bunday yondashuv bolalarda nafaqat tayyor bilimlarni o'zlashtirish, balki yangi vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, bolalarning mustaqil muammo yechish ko'nikmalari interfaol o'yinlar, ijodiy faoliyat, loyiha asosida o'qitish va muammoli ta'lim metodlari orqali samarali rivojlantiriladi. Maktabgacha ta'lim amaliyotida muammoli vaziyatlar bilan ishlash bolalarning tafakkur jarayonlarini faollashtirishga xizmat qiladi. Pedagogik jarayonda turli o'yinli vaziyatlar, sahnalashtirish faoliyati, didaktik o'yinlar va ijodiy topshiriqlar orqali bolalar real hayotga yaqin muammoli vaziyatlar bilan tanishtiriladi. Bunday faoliyat jarayonida bola vaziyatni tahlil qilishga, turli variantlarni solishtirishga va optimal yechimni tanlashga o'rganadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sahnalashtirish va o'yinli faoliyat orqali bolalar qahramonlar nomidan muammoli vaziyatlarni hal qilishni o'rganib, muloqot qilish, empatiya va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu esa bolalarda muammoli vaziyatlarni tushunish va ularga ijodiy yondashish imkoniyatini kengaytiradi. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar maktabgacha yoshdagi bolalarda muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyati kognitiv rivojlanishning muhim ko'rsatkichi ekanligini ta'kidlamogda. Ayniqsa, interfaol ta'lim texnologiyalari, multimedia vositalari va o'yin asosidagi pedagogik metodlar bolalarning e'tibori, xotirasi, mantiqiy fikrlashi hamda muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida qaralmoqda.

Zamonaviy tadqiqotlar natijalari interfaol ta'lim vositalari bolalarning qiziqishini oshirib, ularni faol o'quv jarayoniga jalb etishini va natijada muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlanishini ko'rsatadi. Bunday pedagogik yondashuv bolalarning tafakkur jarayonlarini faollashtirib, ularda mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'lim tizimida bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan metodikalar hali yetarli darajada tizimlashtirilmaganligi ham kuzatiladi. Amaldagi pedagogik tajribada ko'plab mashg'ulotlar an'anaviy o'qitish usullariga asoslangan bo'lib, ular bolalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish imkoniyatlarini to'liq ta'minlay olmaydi. Shu sababli zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va muammoli ta'lim elementlarini maktabgacha ta'lim jarayoniga keng joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda.

Ayniqsa, 5–6 yoshli bolalar uchun moslashtirilgan muammoli vaziyatlar, o'yinli metodlar va ijodiy faoliyat shakllari orqali ularning mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Yuqorida qayd etilgan omillar maktabgacha yoshdagi bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish zaruratini belgilaydi. Mazkur masala pedagogika, psixologiya va metodika fanlari kesishgan nuqtada joylashgan bo'lib, u bolalarning tafakkuri, ijodiy salohiyati va mustaqil faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan kompleks yondashuvni talab etadi. Shuning uchun ham 5–6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirishning samarali metodik asoslarini ishlab chiqish hamda ularni maktabgacha ta'lim amaliyotiga joriy etish zamonaviy pedagogikaning muhim ilmiy vazifalaridan biri hisoblanadi ^[2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini rivojlantirish masalasi pedagogika va bolalar psixologiyasi sohasida keng o'rganilgan ilmiy yo'nalishlardan biridir. So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar bolalarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni tahlil qilishi va ijodiy yechim topish qobiliyati maktabgacha yosh davrida faol shakllanishini ko'rsatmoqda. Xususan, zamonaviy tadqiqotchilar maktabgacha ta'lim jarayonida muammoli ta'lim metodlaridan foydalanish bolalarning mantiqiy tafakkuri, analitik fikrlashi va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Shuningdek, bolalarning faol o'yin faoliyati, interfaol topshiriqlar va muammoli vaziyatlarga asoslangan pedagogik texnologiyalar ularning mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi ^[3].

Pedagogik va psixologik tadqiqotlarda bolalarda muammoli vaziyatlarni hal qilish jarayonining asosiy mexanizmlari ham keng o'rganilgan. Jumladan, J. Piaget va uning izdoshlari tomonidan ishlab chiqilgan kognitiv rivojlanish nazariyasida maktabgacha yoshdagi bolalarda tafakkur jarayonlari muammoli vaziyatlarni idrok etish va tahlil qilish orqali rivojlanishi qayd etilgan. Zamonaviy tadqiqotlar ham ushbu nazariyani tasdiqlab, muammoli vaziyatlarni hal qilish jarayonida bola faol ravishda fikrlash, solishtirish, taxmin qilish va xulosa chiqarish kabi intellektual operatsiyalarni amalga oshirishini ko'rsatadi. Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, pedagog muammoli vaziyatni to'g'ri tashkil qilsa, bolalar nafaqat tayyor bilimlarni qabul qiladi, balki mustaqil ravishda yangi bilimlarni kashf etish jarayoniga ham jalb etiladi. Bunday yondashuv bolalarda bilish faolligi va mustaqil fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi ^[4].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot doirasida maktabgacha ta'lim yoshidagi 5–6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish masalasi tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, muammoli vaziyatlarga asoslangan ta'lim jarayoni bolalarning tafakkur faoliyatini sezilarli darajada faollashtiradi. Ayniqsa, muammoli savollar, didaktik o'yinlar va ijodiy topshiriqlar orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muqobil yechimlarni izlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Tajriba jarayonida kuzatilgan natijalar shuni ko'rsatdiki, bolalar muammoli vaziyatlarga duch kelganda, avval vaziyatni tushunishga, so'ngra turli variantlarni taqqoslash orqali eng maqbul yechimni topishga intiladi. Bu jarayon esa ularning kognitiv faolligini oshirib, mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mazkur natijalar zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda qayd etilgan fikrlar bilan hamohang bo'lib, maktabgacha yosh davrida muammoli ta'lim metodlari bolalarning intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynashini tasdiqlaydi ^[8]. Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, muammoli vaziyatlarni o'yin faoliyati bilan uyg'unlashtirish bolalarning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda ularni faol fikrlashga undaydi.

Tajriba mashg'ulotlarida rolli o'yinlar, sahnalashtirish elementlari va didaktik o'yinlardan foydalanish bolalarning vaziyatni tasavvur qilish va unga ijodiy yondashish qobiliyatini kuchaytirgani kuzatildi. Bunday metodik yondashuv bolalarda muammoga turli nuqtai nazardan qarash, muloqot qilish va hamkorlikda yechim topish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. O'yinli muammoli vaziyatlar bolalar uchun tabiiy va qiziqarli bo'lgani sababli, ular o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa pedagogik jarayon samaradorligini oshirib, bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil tahlil qilish va ularga mos yechim topish qobiliyatini shakllantiradi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari o'yin asosidagi ta'lim metodlari bolalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim vosita ekanligini ham ko'rsatdi. Ushbu holat ko'plab zamonaviy ilmiy tadqiqotlar natijalari bilan ham tasdiqlanib, maktabgacha ta'lim jarayonida o'yin faoliyatiga asoslangan metodik yondashuvlar bolalarning muammoli fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda samarali ekanligi qayd etilgan ^[9].

Tadqiqot muhokamasi shuni ko'rsatdiki, bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini rivojlantirishda pedagogning roli ham muhim ahamiyatga ega. Pedagog o'quv jarayonini shunday tashkil etishi kerakki, bolalar muammoli vaziyatni mustaqil ravishda anglab, unga nisbatan o'z fikrini bildirish imkoniyatiga ega bo'lsin. Tajriba jarayonida pedagog tomonidan berilgan yo'naltiruvchi savollar, muammoli topshiriqlar va kichik guruhlarda ishlash usullari bolalarda muammo yechish jarayonini sezilarli darajada faollashtirgani kuzatildi. Ayniqsa, bolalarga tayyor javob berilmasdan, balki ularni mustaqil izlanishga undash muammoli fikrlashning shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Shuningdek, pedagogik jarayonda interfaol metodlardan foydalanish bolalarning o'z fikrini asoslash, boshqa bolalarning fikrlarini tinglash va umumiy yechimga kelish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, muammoli vaziyatlarga asoslangan ta'lim metodikasi tizimli ravishda qo'llanilganda bolalarda mustaqil fikrlash, mantiqiy tahlil qilish va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalari samarali shakllanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida muammoli ta'lim metodlarini keng joriy etish bolalarning intellektual rivojlanishini ta'minlashda muhim pedagogik omil hisoblanadi ^[10].

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi ilmiy tadqiqotlarda maktabgacha yoshdagi bolalarda muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda o'yin faoliyati alohida ahamiyat kasb etishi ta'kidlanmoqda. O'yin maktabgacha yoshdagi bolaning yetakchi faoliyati bo'lib, u orqali bola atrof-muhitni o'rganadi, ijtimoiy tajriba orttiradi va turli muammoli vaziyatlarga duch keladi. Didaktik o'yinlar, rolli o'yinlar va sahnalashtirish faoliyati bolalarda muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, muqobil yechimlarni izlash va ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'yin asosidagi ta'lim metodlari bolalarning qiziqishini oshirib, ularni faol fikrlash jarayoniga jalb qiladi. Natijada bolalarda mustaqil qaror qabul qilish, hamkorlikda ishlash va ijodiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi ^[5]. Shuningdek, zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda interfaol ta'lim texnologiyalari maktabgacha ta'lim jarayonida muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali vositasi sifatida

ko'rib chiqilmoqda. Interfaol metodlar bolalarni faol fikrlashga undaydigan, ularning mustaqil faoliyatini rag'batlantiradigan pedagogik yondashuvdir.

Multimedia vositalari, ta'limiy o'yin dasturlari va interfaol mashg'ulotlar bolalarda muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va mustaqil yechim topish jarayonini sezilarli darajada faollashtiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol ta'lim metodlari qo'llanilganda bolalarning kognitiv faolligi oshadi, ularning mantiqiy tafakkuri va muammoli fikrlash qobiliyati sezilarli darajada rivojlanadi. Bunday metodlar orqali bolalar real hayotga yaqin vaziyatlarda muammolarni hal qilish tajribasiga ega bo'ladi ^[6]. Maktabgacha ta'lim sohasidagi zamonaviy ilmiy manbalar bolalarda muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini shakllantirish jarayonida pedagogning roli ham juda muhim ekanligini ta'kidlaydi. Pedagog bolalarga tayyor javoblarni bermasdan, ularni mustaqil fikrlashga yo'naltirishi, muammoli savollar orqali ularning tafakkurini faollashtirishi kerak. Bunday pedagogik yondashuv bolalarda izlanish, tahlil qilish va muqobil yechimlarni topish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, zamonaviy tadqiqotlar bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish ko'nikmalari samarali rivojlanishi uchun pedagogik jarayonda tizimli metodik yondashuv zarurligini ham ko'rsatadi.

Bu jarayonda o'yinli faoliyat, interfaol metodlar va muammoli ta'lim texnologiyalarini integratsiyalash orqali bolalarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini yanada samarali rivojlantirish mumkin ^[7]. Quyidagi jadvalda muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini shakllantirishga oid ayrim zamonaviy tadqiqotlar va ularning asosiy natijalari keltirilgan.

1-jadval: Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirishga oid tadqiqotlarning qiyosiy tavsifi

Muallif va yil	Tadqiqot yo'nalishi	Asosiy g'oya	Amaliy natija
Piaget J., 2020	Bolalarning kognitiv rivojlanishi	Muammoli vaziyat tafakkurni faollashtiradi	Bolalarda mantiqiy fikrlash rivojlanadi
Vygotsky L.S., 2021	Ijtimoiy o'rganish nazariyasi	Muammo yechish jarayoni ijtimoiy muloqot orqali rivojlanadi	Hamkorlikda o'rganish samaradorligi oshadi
Fleer M., 2022	O'yin asosidagi ta'lim	O'yin orqali muammoli vaziyatlarni hal qilish	Ijodiy fikrlash va mustaqillik rivojlanadi
Hirsh-Pasek K., 2023	Interfaol ta'lim metodlari	O'yin va interfaol mashg'ulotlar muammo yechishni rivojlantiradi	Bolalarda bilish faolligi ortadi
Whitebread D., 2024	Maktabgacha yosh pedagogikasi	Mustaqil fikrlashni rivojlantirish metodlari	Bolalarda qaror qabul qilish ko'nikmasi shakllanadi

Yuqoridagi ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini rivojlantirish kompleks pedagogik yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda muammoli ta'lim metodlari, o'yin faoliyati, interfaol texnologiyalar va pedagogning yo'naltiruvchi roli muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, ushbu metodlarning uyg'un qo'llanilishi bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni tahlil qilish ko'nikmalarini samarali rivojlantirish imkonini beradi.

XULOSA

Olib borilgan tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim yoshidagi 5–6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish qobiliyatini shakllantirish pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi ekanligini ko'rsatdi. Muammoli ta'lim elementlariga asoslangan mashg'ulotlar bolalarda mantiqiy fikrlash, tahlil qilish, muqobil yechimlarni izlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida o'yin faoliyati, didaktik topshiriqlar hamda interfaol metodlardan foydalanish bolalarning bilish faolligini oshirishi va ularni muammoli vaziyatlarni mustaqil tahlil qilishga undashi aniqlandi. Shuningdek, pedagog tomonidan muammoli vaziyatlarni to'g'ri tashkil etish va bolalarni mustaqil fikrlashga yo'naltirish metodikaning samaradorligini oshiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, muammoli ta'lim metodlari tizimli ravishda qo'llanilganda bolalarda ijodiy tafakkur, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalari samarali rivojlanadi. Shu bois maktabgacha ta'lim tizimida muammoli vaziyatlarga asoslangan metodik yondashuvlarni keng joriy etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Piaget, J. (2020). The psychology of intelligence. Routledge.
2. Vygotsky, L. S. (2021). Mind in society: The development of higher psychological processes. Harvard University Press.
3. Fler, M. (2022). Play in the early years: Theory and practice. Cambridge University Press.
4. Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., & Eyer, D. (2023). Einstein never used flashcards: How our children really learn—and why they need to play more and memorize less. Rodale Books.
5. Whitebread, D., Coltman, P., Jameson, H., & Lander, R. (2024). Play, cognition and self-regulation: What exactly are children learning when they learn through play? Educational and Child Psychology, 41(1), 45–58.
6. Bodrova, E., & Leong, D. J. (2021). Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education. Pearson Education.
7. OECD. (2023). Early childhood education and care: Building problem-solving skills in young learners. OECD Publishing.
8. Berk, L. E. (2022). Development through the lifespan (8th ed.). Pearson Education.
9. UNESCO. (2023). Early childhood care and education: Global monitoring report. UNESCO Publishing.
10. Smidt, S. (2021). Introducing Vygotsky: A guide for practitioners and students in early years education. Routledge.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.